

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร

ประชากร คือ สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ปี 2553 ในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3 ตำบล คือ ตำบลโนนราษี เกษตรกรบ้านแก่นเท่า หมู่ 11 จำนวน 1 กลุ่ม 50 ราย ตำบลวังไชยเกษตรกรบ้านโนนสำราญ หมู่ 7 จำนวน 1 กลุ่ม 50 ราย ตำบลโนนแดง เกษตรกรบ้านอุดมชัย หมู่ 16 จำนวน 1 กลุ่ม 50 ราย เนื่องจากประชากรที่เป็นสมาชิกร่วมโครงการมีจำนวนน้อย จึงศึกษาประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยการกำหนดตัวแปรที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดตัวแปรในแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้ แล้วจึงนำตัวแปรตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นคำถาม ซึ่งคำถามประกอบด้วย 2 ลักษณะ

- 1) คำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือคำถามปิด
- 2) คำถามประเภทเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลอย่างเต็มที่หรือ

คำถามเปิด

โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ปี 2553 จำนวน 20 ราย การวิจัยครั้งนี้แบ่งคำถามตามแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอนย่อย คือ

ตอนย่อยที่ 1.1 สภาพทางสังคมเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน การฝึกอบรม การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้ข่าวสาร

ตอนย่อยที่ 1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับอาชีพ ลักษณะการถือครองที่ดิน เครื่องมือการเกษตร แหล่งเงินทุน รายได้

ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกตอบหลายคำตอบ และเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานและแหล่งความรู้พื้นฐานของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอนย่อย คือ

ตอนย่อยที่ 2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เป็นคำถามให้เลือกตอบเพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกร เกณฑ์การประเมินค่า มี 3 ระดับ ดังนี้

มีคนตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง มีจำนวนคนรู้เรื่องนั้นมาก มีค่าเท่ากับ 3
 มีคนตอบถูกร้อยละ 60-79 หมายถึง มีจำนวนคนรู้เรื่องนั้นปานกลางมีค่าเท่ากับ 2
 มีคนตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึง มีจำนวนคนรู้เรื่องนั้นน้อย มีค่าเท่ากับ 1
 ส่วนระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีเกณฑ์การประเมินค่า 3 ระดับ ดังนี้

ตอบถูก 16 ข้อ ขึ้นไป หมายถึง มีระดับความรู้มาก

ตอบถูก 12-15 ข้อ หมายถึง มีระดับความรู้ปานกลาง

ตอบถูก น้อยกว่า 12 ข้อ หมายถึง มีระดับรู้น้อย

ตอนย่อยที่ 2.2 แหล่งความรู้พื้นฐานที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เป็นลักษณะคำถามปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบช่วงมาตรฐานค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อ มี 3 ระดับ คือ ระดับความรู้ที่ได้รับมาก 3 คะแนน ระดับความรู้ที่ได้รับปานกลาง 2 คะแนน และระดับความรู้ที่ได้รับน้อย 1 คะแนน และมีการทดสอบแบบสัมภาษณ์ (Pre-test) กับเกษตรกรที่มีอาชีพและดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร 20 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของระดับ

ความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้พื้นฐาน เท่ากับ 0.83 โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนน ในแต่ละระดับ ดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00-1.66 หมายถึง ระดับความรู้ที่ได้รับน้อย

ช่วงคะแนน 1.67-2.33 หมายถึง ระดับความรู้ที่ได้รับปานกลาง

ช่วงคะแนน 2.34-3.00 หมายถึง ระดับความรู้ที่ได้รับมาก

ตอนที่ 3 สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิ ของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับวิธีการปลูก การปรับปรุงบำรุงดิน การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกตอบหลายคำตอบ และเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบช่วงมาตรฐานประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 3 ระดับ คือ ระดับการยอมรับมาก 3 คะแนน ระดับการยอมรับปานกลาง 2 คะแนน ระดับการยอมรับน้อย 1 คะแนน ทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความน่าเชื่อถือของระดับการยอมรับเท่ากับ 0.96 โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนน ในแต่ละระดับ ดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00-1.66 หมายถึง ระดับการยอมรับน้อย

ช่วงคะแนน 1.67-2.33 หมายถึง ระดับการยอมรับปานกลาง

ช่วงคะแนน 2.34-3.00 หมายถึง ระดับการยอมรับมาก

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ปี 2553

ปัญหาเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบช่วงมาตรฐานประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 3 ระดับ คือ ปัญหามาก 3 คะแนน มีปัญหাপานกลาง 2 คะแนน มีปัญหาน้อย 1 คะแนน ทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความน่าเชื่อถือของระดับปัญหาของเกษตรกรเท่ากับ 0.91 โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนน ในแต่ละระดับ ดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00-1.66 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ช่วงคะแนน 1.67-2.33 หมายถึง มีปัญหাপานกลาง

ช่วงคะแนน 2.34-3.00 หมายถึง มีปัญหามาก

ข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้โดยเสรี

(free response)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากประชากรทั้งหมด โดยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

3.1 ออกหนังสือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ขอความอนุเคราะห์ให้เกษตรจังหวัดมหาสารคาม ในการประสานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.2 ออกหนังสือจากสำนักงานงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม ขอความอนุเคราะห์ให้เกษตรอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ปี 2553

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ปี 2553 อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2554 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2555 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.3.1 จัดทำแผนการปฏิบัติงาน การออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรจากเกษตรกรร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ปี 2553 อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

3.3.2 จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อมและเพียงพอ

3.3.3 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ของสำนักงานเกษตรอำเภอบรบือที่เกี่ยวข้องเพื่อนัดหมายเกษตรกร ให้ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์

3.3.4 ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกร ที่ได้นัดหมายแต่ละตำบลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ออกไปสัมภาษณ์ประชากรทั้งหมด มาตรวจสอบ ความถูกต้อง สมบูรณ์ จัดทำรหัสข้อมูลเพื่อประเมินผลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนแบ่งเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ปี 2553 ในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้พื้นฐานและแหล่งความรู้พื้นฐานของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม โดยใช้สถิติ คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพการผลิตข้าวหอมมะลิ โดยใช้สถิติ คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุดค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการจัดอันดับ

